



Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE
PENTRU INTERPRETAREA
articolului 85 alin. (1) și alin. (4) din
Constituția Republicii Moldova
(dizolvarea Parlamentului)
(Sesizarea nr. 44b/2015)

CHIȘINĂU

24 noiembrie 2015

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Tudor PANȚÎRU,
DI Victor POPA, *judcători*,
cu participarea dnei Sorina Munteanu, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 6 noiembrie 2015
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință închisă,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în ședință plenară închisă,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 6 noiembrie 2015, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, de către deputații în Parlament, dnii Igor Dodon, Corneliu Furculiță și Adrian Lebedinschi, pentru interpretarea articolului 85 alin. (1) și alin. (4) din Constituția Republicii Moldova.

2. Autorii sesizării au solicitat Curții Constituționale ca prin interpretarea prevederilor constituționale ale articolului 85 alin. (1) și alin. (4) să se explice:

„1. Care sunt consecințele expirării termenului constituțional de 3 luni în care, din diferite considerente, nu este investit un nou Guvern de către Parlament, dar care se înscrie în perioada ultimelor 6 luni de mandat al Președintelui Republicii Moldova?

2. În particular, care ar fi procedura și termenul de dizolvare a Parlamentului în asemenea caz?”

3. Prin decizia Curții Constituționale din 17 noiembrie 2015 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudica fondul cauzei.

4. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova.

ÎN FAPT

5. Articolul 85 alineatul (1) din Constituție reglementează situațiile în care Președintele Republicii Moldova dizolvă Parlamentul, și anume în cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni.

6. Potrivit alineatului (2), Parlamentul poate fi dizolvat dacă nu a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 45 de

zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investiție.

7. În același timp, alineatul (4) stabilește că Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova, cu excepția cazului prevăzut la articolul 78 alineatul (5), și nici în timpul stării de urgență, de asediu sau de război.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

8. Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

[...]

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 77 Președintele Republicii Moldova, șeful statului

„(1) Președintele Republicii Moldova este șeful statului.

(2) Președintele Republicii Moldova reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării.”

Articolul 78 Alegerea Președintelui

„(1) Președintele Republicii Moldova este ales de Parlament prin vot secret.

(2) Poate fi ales Președinte al Republicii Moldova cetățeanul cu drept de vot care are 40 de ani împliniți, a locuit sau locuiește permanent pe teritoriul Republicii Moldova nu mai puțin de 10 ani și posedă limba de stat.

(3) Este ales candidatul care a obținut votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși. Dacă nici un candidat nu a întrunit numărul necesar de voturi, se organizează al doilea tur de scrutin între primii doi candidați stabiliți în ordinea numărului descrescător de voturi obținute în primul tur.

(4) Dacă și în turul al doilea nici un candidat nu va întruni numărul necesar de voturi, se organizează alegeri repetate.

(5) Dacă și după alegerile repetate Președintele Republicii Moldova nu va fi ales, Președintele în exercițiu dizolvă Parlamentul și stabilește data alegerilor în noul Parlament.

(6) Procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova este stabilită prin lege organică.”

Articolul 85 Dizolvarea Parlamentului

„(1) În cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul.

(2) Parlamentul poate fi dizolvat, dacă nu a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 45 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură.

(3) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.

(4) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova, cu excepția cazului prevăzut la articolul 78 alineatul (5), și nici în timpul stării de urgență, de asediu sau de război.”

Articolul 103 Încetarea mandatului

„(1) Guvernul își exercită mandatul până la data validării alegerilor pentru un nou Parlament.

(2) Guvernul, în cazul exprimării votului de neîncredere de către Parlament, al demisiei Prim-ministrului sau în condițiile alineatului (1), îndeplinește numai funcțiile de administrare a treburilor publice, până la depunerea jurământului de către membrii noului Guvern.”

9. Prevederile relevante ale Legii nr. 64 din 31 mai 1990 cu privire la Guvern (M.O., 2002, nr. 131-133, art. 101) sunt următoarele:

Articolul 7¹ Atribuțiile Guvernului în exercițiu (demisionar)

„În cazul exprimării votului de neîncredere de către Parlament, în cazul demisiei Primului-ministru sau în cazul alegerii unui nou Parlament, Guvernul în exercițiu (demisionar) îndeplinește numai funcțiile de administrare a treburilor publice până la depunerea jurământului de către membrii noului Guvern.

Principalele atribuții ale Guvernului în exercițiu (demisionar):

- 1) asigură transpunerea în viață a legilor, indiferent de domeniul reglementat de acestea;
- 2) exercită funcția de conducere generală și control asupra activității organelor centrale de specialitate;
- 3) realizează programele de dezvoltare economică și socială a țării;
- 4) asigură securitatea statului și a cetățenilor lui, îndeplinind funcții de administrare a treburilor publice;

- 5) întreprinde orice activitate de conducere și gospodărire în chestiuni ce privesc întreaga societate.

În vederea realizării atribuțiilor stabilite de prezentul articol, Guvernul:

- 1) aprobă hotărâri și dispoziții în vederea executării legilor;

[...]"

10. Prevederile relevante ale Legii nr. 1234 din 22 septembrie 2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova (M.O., 2000, nr. 139-140, art. 996) sunt următoarele:

Articolul 2

Organizarea alegerilor pentru funcția De Președinte al Republicii Moldova

„(1) Organizarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova presupune: stabilirea datei alegerilor, crearea unei comisii speciale de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, desfășurarea turului întâi al alegerilor ordinare în ședință publică specială a Parlamentului.

(2) Alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se organizează cu cel mult 45 de zile înainte de ziua expirării mandatului Președintelui în exercițiu.

(3) În cazul în care vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova a intervenit în urma demisiei, demiterii, imposibilității definitive de exercitare a atribuțiilor sau decesului, alegerile pentru un nou Președinte al Republicii Moldova se vor organiza în termen de 2 luni de la data când a intervenit vacanța funcției.

(4) Data alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se stabilește prin hotărâre a Parlamentului.

[...]

(6) În cazul în care comisia specială nu a înregistrat în termenele stabilite nici un candidat la funcția de Președinte al Republicii Moldova, se consideră că alegerile nu pot avea loc, iar hotărârea Parlamentului cu privire la data alegerilor respective se abrogă. La propunerea fracțiunilor parlamentare, Parlamentul va stabili, în cel mult 30 de zile, o nouă dată a alegerilor ordinare a Președintelui Republicii Moldova.”

Articolul 6

Alegerile ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova

„[...]

(4) Dacă la alegerea Președintelui Republicii Moldova au participat mai puțin de trei cincimi din numărul deputaților aleși, se consideră că alegerile nu au avut loc, iar Parlamentul va stabili, în cel mult 30 de zile, o nouă dată a alegerilor.

[...]"

Articolul 10 Alegerile repetate

„(1) Alegerile repetate au loc în cel mult 30 de zile de la ultimele alegeri ordinare în care nu a fost ales Președintele Republicii Moldova, în condițiile prezentei legi.

(2) Dacă și după alegerile repetate Președintele Republicii Moldova nu este ales, Președintele în exercițiu dizolvă Parlamentul și stabilește data pentru desfășurarea alegerilor în noul Parlament.

(3) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată. Următoarea dizolvare a Parlamentului va avea loc într-un termen rezonabil, după expirarea unui an de la data ultimei dizolvări.”

ÎN DREPT

11. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează, în esență, posibilitatea dizolvării Parlamentului în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova, în cazul în care nu a fost investit Guvernul.

12. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională interconexe, precum statul de drept și limitele de exercitare a puterii în stat.

A. ADMISIBILITATEA

13. În conformitate cu decizia din 17 noiembrie 2015, Curtea a reținut că, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, articolului 4 alin. (1) lit. b) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (1) lit. b) din Codul Jurisdicției Constituționale, sesizarea privind interpretarea Constituției ține de competența Curții Constituționale.

14. Articolele 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul Jurisdicției Constituționale abilitază deputații în Parlament cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

15. Curtea constată că obiectul sesizării, supus interpretării de către Curtea Constituțională, cuprinde alineatele (1) și (4) ale articolului 85 din Constituție, care stabilesc condițiile de dizolvare a Parlamentului.

16. Curtea reține că articolul 85 alin. (1) și alin. (2) din Constituție a fost interpretat anterior prin Hotărârea nr. 30 din 1 octombrie 2013, în care s-a stabilit termenul maxim, după expirarea căruia Președintele este obligat să dizolve Parlamentul în cazul în care nu a fost acordat vot de încredere Guvernului.

17. Totodată, Curtea observă că posibilitatea dizolvării Parlamentului în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui, în condițiile în care nu este investit Guvernul în termenul constituțional de 3 luni, nu a constituit anterior obiect al interpretării de către Curtea Constituțională.

18. Curtea apreciază că sesizarea nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

19. În jurisprudența sa, Curtea a relevat că scopul oricărei interpretări a normelor constituționale este de a asigura unitatea și percepția corectă a conținutului și sensului lor autentic, precum și de a soluționa divergențele juridice și politice apărute în legătură cu perceperea și aprecierea normelor Legii Supreme.

20. Prin urmare, Curtea va examina în continuare fondul sesizării, ținând cont de jurisprudența anterioară și principiile constituționale care asigură funcționarea în deplin echilibru a instituțiilor democratice.

B. FONDUL CAUZEI

1. Argumentele autorilor sesizării

21. Autorii sesizării au invocat norma constituțională de la articolul 85 alin. (1) din Constituție, potrivit căreia în cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul. Însă, potrivit alineatului (4) al aceleiași prevederi constituționale, Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni de mandat al Președintelui, cu excepția cazului stipulat la articolul 78 alin. (5) din Constituție, care prevede dizolvarea Parlamentului de către Președintele în exercițiu dacă în urma alegerilor repetate Președintele nu a fost ales.

22. În opinia autorilor sesizării, interdicția constituțională de dizolvare a Parlamentului în ultimele 6 luni de mandat al Președintelui ar contribui la menținerea pentru o perioadă îndelungată a crizei guvernamentale apărute în cazul în care Parlamentul nu investeste un Guvern în termenele prestabilite de Constituție.

23. În context, întru evitarea unei eventuale situații menționate *supra*, autorii sesizării consideră necesară interpretarea normelor constituționale invocate, prin prisma raporturilor dintre puterea executivă și cea legislativă, precum și a obligației Președintelui de a asigura legalitatea acestora.

2. Argumentele autorităților

24. Conform opiniei scrise a Președintelui Republicii Moldova, prevederea constituțională de la articolul 85 alin. (4), referitoare la dizolvarea Parlamentului în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui, nu urmează a fi interpretată din moment ce Curtea a interpretat anterior alineatele (1) și (2) din același articol prin Hotărârea nr. 30 din 1 octombrie 2013.

25. Parlamentul nu a prezentat punctul său de vedere asupra obiectului sesizării.

3. Aprecierea Curții

3.1. Principii generale

26. Curtea reține că, potrivit articolului 2 din Constituție, suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite.

27. În Hotărârea nr. 16 din 29 martie 2001, Curtea a menționat următoarele:

„[S]uveranitatea națională înseamnă, potrivit Constituției, puterea absolută și perpetuă a poporului, pe care acesta o exercită prin organele reprezentative ale puterii de stat, al cărei titular suveran este. În acest sens, suveranitatea națională este inalienabilă, întrucât ceea ce se transmite organelor reprezentative este doar exercițiul acesteia. [...]”

28. Curtea relevă că, în scopul realizării colaborării și controlului reciproc în procesul exercitării suveranității naționale, Constituția Republicii Moldova stabilește anumite raporturi între Parlament (puterea legislativă), Șeful statului și Guvern (puterea executivă), raporturi ce se manifestă prin interacțiune reciprocă, competențe strict stabilite și limitate de reglementări constituționale (articolele 72, 78, 79, 80, 81, 84, 85, 86, 87, 89, 93, 95, 98, 104, 105, 106 din Constituție).

29. Aceste soluții constituționale constituie o expresie a principiului statuat în articolul 6 din Constituție privind separația și colaborarea puterilor în stat, adică a contrabalanței prin care se soluționează un diferend între puteri privind prerogativele constituționale.

30. Cu referire la principiul constituțional al separării și colaborării puterilor în stat, în Hotărârea nr.23 din 9 noiembrie 2011 privind interpretarea articolului 116 alin. (4) din Constituție, Curtea a menționat:

„19. Principiul echilibrului instituțional, cunoscut astăzi sub denumirea “checks and balances” (în traducere aproximativă din limba engleză însemnând “sistemul de frâne și contrabalante”), stă la baza democrației și presupune echilibrul puterilor și controlul lor reciproc, astfel încât puterile statale să aibă aproximativ aceeași pondere, adică să fie echilibrate, pentru a se putea limita reciproc, evitând astfel ca puterea statală să fie folosită în mod abuziv.

20. Acest sistem de frâne și contrabalante reprezintă condiția sine qua non a democrației moderne, împiedicând omnipotența legislativului, pe cea a executivului sau a judiciarului.”

31. În vederea respectării stricte a principiilor și sistemului de valori din legea fundamentală, Curtea relevă importanța interpretării funcționale și coroborate a normelor constituționale, ce presupune perceperea Constituției prin prisma asigurării funcționalității depline a instituțiilor statului.

3.2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

3.2.1. Menținerea echilibrului instituțional prin asigurarea continuității exercitării depline a puterii executive în stat

32. Curtea menționează că Parlamentul este instituția reprezentativă supremă, care, în exercițiul mandatului său, se află în serviciul poporului.

33. Potrivit art. 63 din Constituție, Parlamentul este ales pentru un mandat de 4 ani. În același timp, prevederile constituționale admit dizolvarea Parlamentului înainte de expirarea termenului menționat, și anume în cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni (art. 85 din Constituție) și în cazul eșuării procedurilor de alegere a Președintelui (art. 78 din Constituție).

34. Curtea menționează că sancțiunea constituțională aplicabilă Parlamentului – **dizolvarea** – se admite, conform procedurilor prevăzute de Constituție, în situațiile când organul legislativ și reprezentativ suprem nu-și mai poate exercita atribuțiile și, astfel, nu mai poate exprima voința alegătorilor. Din aceste considerente, în legătură cu disfuncția survenită, prin dizolvarea Parlamentului și desfășurarea alegerilor anticipate, **alegătorilor li se oferă posibilitatea de a soluționa pe cale constituțională conflictul dintre autorități.**

35. Totodată, prerogativa Șefului statului de a dizolva Parlamentul constituie o garanție constituțională, care permite soluționarea și deblocarea unei crize instituționale.

36. În Hotărârea nr. 30 din 1 octombrie 2013, Curtea a subliniat:

„72. [Ț]inând cont de poziția Președintelui Republicii Moldova de garant al suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării (articolul 77 din Constituție), rațiunea obligativității dizolvării Parlamentului, instituită la articolul 78 alin. (5), urmează a fi aplicată *mutandis mutandis* și situațiilor prevăzute la articolul 85 din Constituție.

73. Curtea menționează că, în ansamblul său, **articolul 85 are calitatea de mecanism de echilibrare a puterilor, mecanism care se aplică în scopul evitării sau depășirii unei crize instituționale sau a unui conflict între puterea legislativă și puterea executivă.**”

37. În contextul jurisprudenței sale anterioare, Curtea reamintește că după expirarea termenului de trei luni Președintele Republicii Moldova **este obligat** să dizolve Parlamentul dacă a eșuat formarea Guvernului.

38. **Dreptul discreționar** al Președintelui de a dizolva sau a nu dizolva Parlamentul în cazul neacceptării votului de încredere pentru formarea Guvernului intervine în circumstanțele alin. (2) al art. 85 din Constituție, și anume **după expirarea a 45 de zile de la prima solicitare și respingerea a cel puțin două solicitări de investitură până la expirarea termenului de 3 luni.**

39. Astfel, dreptul discreționar al Președintelui - de a dizolva sau nu Parlamentul prevăzut la art. 85 alin. (2) - se transformă într-o obligație impusă prin voința legiuitorului constituant la art. 85 alin. (1).

40. Curtea menționează că normele constituționale urmăresc să asigure perpetuarea exercitării puterii de către instituțiile statului, iar situațiile

provizorii, precum interimatul, menite să evite crearea vidului de putere, trebuie să fie înlăturate cât mai curând.

41. Prin urmare, Curtea reține că prin dispozițiile cuprinse în articolul 85 alin. (1) și alin.(2) din Constituție se urmărește restrângerea perioadei de criză politică și instituțională și asigurarea funcționalității organelor constituționale ale statului, iar prin atribuirea dreptului Președintelui de a dizolva Parlamentul **se evită obstrucționarea activității unei puteri în stat.**

42. Ținând cont de cele menționate mai sus, Curtea reține că **interdicția de dizolvare a Parlamentului în ultimele 6 luni de mandat al Președintelui Republicii Moldova, de la alin. (4) al art. 85 din Constituție, trebuie să funcționeze, alături de celelalte prevederi constituționale de la același articol, în calitate de mecanism de echilibrare a puterilor, și nu în scopul de a genera sau perpetua o criză instituțională sau conflict între puteri.**

43. Curtea observă că o eventuală amânare a dizolvării Parlamentului până la expirarea mandatului Președintelui Republicii, în condițiile în care dizolvarea acestuia devine deja certă după expirarea termenului de trei luni, nu are nici o rațiune și nu este de natură să contribuie la soluționarea și deblocarea crizei instituționale. Dimpotrivă, deoarece poate conduce la menținerea pentru o perioadă de peste șase luni a unui Guvern interimar, ce are capacitate extrem de limitată de acțiune, **amânarea dizolvării Parlamentului, în condițiile în care acesta nu mai are dreptul să formeze un Guvern plenipotențiar, conduce la prelungirea irațională și la agravarea crizei instituționale.** Din aceste considerente, un Guvern demisionar cu un Prim-ministru interimar nu poate persista în timp, mai mult decât termenul prevăzut de Constituție.

44. Astfel, Curtea relevă că imperativul obligației dizolvării Parlamentului după 3 luni derivă din faptul că, spre deosebire de exercitarea interimatului funcției de Președinte al țării, unde președintele interimar exercită aceleași atribuții ca și președintele titular, **mandatul Guvernului interimar este restrâns la funcții ce țin de „administrarea treburilor publice”.**

45. În acest context, Curtea reține prevederile articolului 103 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia **un Guvern demisionar îndeplinește numai funcțiile de administrare a treburilor publice**, până la depunerea jurământului de către membrii noului Guvern.

46. Cu referire la competența Guvernului demisionar de a administra doar treburile publice, în Hotărârea nr. 7 din 18 mai 2013, Curtea a menționat:

„112. Administrarea treburilor publice se referă la deciziile zilnice, curente ale Guvernului, care sunt necesare funcționării neîntrerupte a serviciului public. Această activitate se reduce la faptul că, în așteptarea finalizării negocierilor pentru formarea unei noi echipe guvernamentale, să se evite o lipsă totală a puterii executive, care este una operativă și vitală pentru necesitățile societății.

[...]

114. Guvernul care administrează treburile publice nu poate să-și asume inițiative politice importante *a fortiori* în privința unor chestiuni care au provocat dificultăți înainte de demisia sa sau au determinat în final această

demisie. Sunt excluse, în special, deciziile care ar putea ulterior angaja durabil linia politică a viitorului Guvern. [...]

115. Unul din raționamentele limitării acțiunii Guvernului demisionar constă în faptul că un Guvern demisionar nu mai este susceptibil de a fi sancționat de către Parlament. Este evident că un Guvern demisionar nu mai poate fi răsturnat. Prin urmare, a acorda unui Guvern demisionar astfel de atribuții importante ar reprezenta un pericol pentru parlamentarism.

[...]

118. Acordarea unor atribuții excesive unui Guvern demisionar constituie un pericol evident pentru exercițiul democrației.

119. Reducerea funcțiilor Guvernului demisionar la administrarea treburilor publice, de care acesta să poată face uz în mod liber în scopul asigurării continuității serviciilor publice, este, în același timp, o limită care i se impune – *capitis diminutio*, încălcarea căreia poate conduce la o sancțiune jurisdicțională. Această limitare a puterilor Guvernului demisionar este un principiu general al dreptului.”

47. Curtea menționează că activitatea puterii legislative poate fi exercitată corespunzător doar în condițiile existenței unei puteri executive cu competențe depline, inclusiv cu drept de inițiativă legislativă.

48. Curtea subliniază că **permanentizarea unei guvernări interimare, prin definiție, este contrară spiritului Constituției și reprezintă un pericol pentru democrația parlamentară.**

49. Astfel, Curtea reține că, pentru a asigura echilibrul între două exigențe prevăzute la alin. (1) și (4) de la art. 85 din Constituție, **soluția poate fi identificată numai prin punerea în balanță a importanței intereselor urmărite de aceste cerințe, care sunt de cele mai multe ori contradictorii.**

50. În acest context, Curtea statuează că principiul continuității și funcționalității depline al instituțiilor fundamentale ale statului trebuie să prevaleze și să determine aplicarea prioritară a acelor prevederi constituționale care exclud situațiile de criză politică sau instituțională.

51. Punând în balanță prevederea constituțională care dispune dizolvarea Parlamentului în cazul eșuării formării Guvernului în termen de 3 luni (alin. (1) art. 85 din Constituție) și cea care interzice dizolvarea Parlamentului în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui (alin. (4) art. 85 din Constituție), precum și pornind de la interpretarea funcțională a normelor constituționale, Curtea statuează că **are prioritate dispoziția ce permite restabilirea funcționalității depline a Guvernului.**

52. Prin urmare, după expirarea termenului de trei luni în care nu s-a format un Guvern, dizolvarea Parlamentului este iminentă, iar Parlamentul nu mai are dreptul la alte tentative de formare a unui executiv.

3.2.2. Rațiunea normei constituționale privind restricția dizolvării Parlamentului în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova

53. Pentru a stabili sensul exact al reglementărilor cuprinse în articolul 85 alin. (4), Curtea va determina voința legiuitorului constituant în raport cu amendamentele operate la articolul 78 din Constituție.

54. Astfel, în urma amendamentelor constituționale operate prin Legea nr.1115-XIV din 5 iulie 2000, Președintele Republicii Moldova este ales de Parlament prin vot secret (art. 78 alin. (1) din Constituție). De asemenea, prin Legea nr.1115-XIV din 5 iulie 2000 au fost modificate prevederile alin.(5) al articolului 78 din Constituție, stabilind obligația Președintelui în exercițiu de a dizolva Parlamentul dacă după alegerile repetate Președintele Republicii Moldova nu a fost ales.

55. În raport cu modificările operate, la art. 85 alin. (4) din Constituție a fost inclusă prevederea care admite dizolvarea Parlamentului în ultimele 6 luni ale mandatului prezidențial în condițiile alin. (5) al articolului 78 din Constituție. Alte excepții care ar permite dizolvarea Parlamentului în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui nu au fost prevăzute de norma constituțională de la articolul 85 (Dizolvarea Parlamentului).

56. În acest context, Curtea observă că interdicția privind dizolvarea Parlamentului în ultimele 6 luni de mandat al Președintelui este o reminiscență din perioada în care Președintele Republicii Moldova era ales de cetățeni. O astfel de interdicție era justificată de necesitatea evitării situației în care Președintele ar dizolva Parlamentul în preajma alegerilor prezidențiale și s-ar afla ulterior în campanie electorală pentru un nou mandat, în tot acest timp fără un Guvern și Parlament funcționale și cu competențe depline.

57. Suplimentar, Curtea reține că, la acel moment, posibilitatea Președintelui de a dizolva Parlamentul în ajunul alegerilor prezidențiale ar fi condus la situația în care majoritatea parlamentară apropiată Președintelui să își dorească organizarea alegerilor parlamentare și prezidențiale în același timp pentru a putea implica Președintele în campania partidului pe care l-ar fi susținut și să realizeze astfel și o continuare a guvernării de către majoritatea parlamentară respectivă, în special în cazurile în care Președintele se bucura de încrederea electoratului.

58. Astfel, rațiunea acestei restricții derivă din necesitatea păstrării unei continuități a structurilor statului în perioade de campanie electorală, precum și din necesitatea evitării suprapunerii campaniilor electorale pentru alegerea Parlamentului cu cea pentru alegerea Președintelui, în cazul în care ambele exerciții electorale au loc prin aceeași modalitate de vot, și anume prin sufragiu universal, direct și liber exprimat.

59. Curtea subliniază că în cadrul republicii parlamentare, în condițiile în care atât Președintele țării, cât și Guvernul sunt autorități ce constituie emanația Parlamentului, expirarea mandatului Președintelui nu poate bloca soluționarea crizei instituționale prin dizolvarea Parlamentului, în situația în care organul legislativ și reprezentativ suprem oricum nu-și poate exercita atribuțiile.

60. Prin urmare, Curtea reține că interdicția dizolvării Parlamentului în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui, în cazul eșuării formării Guvernului, este caracteristică regimurilor în care Președintele țării este ales prin vot universal și este improprie regimurilor parlamentare în care Președintele este ales de către Parlament. Această interdicție nu are nici o justificare funcțională în situația în care Președintele țării este ales de către Parlament, deoarece aceste sufragii în mod evident nu se pot suprapune.

61. Mai mult, Curtea reamintește că în oricare din cazuri - dizolvarea Parlamentului după eșuarea formării Guvernului timp de 3 luni sau după expirarea mandatului prezidențial - Președintele își va exercita în continuare mandatul său până la alegerea de către noul Parlament a următorului șef de stat.

62. Astfel, Curtea constată că în oricare dintre cazurile menționate urmează să fie respectată aceeași consecutivitate a procedurilor, iar dizolvarea Parlamentului după expirarea ultimelor 6 luni de exercitare a mandatului de către Președinte, nu reprezintă decât o amânare a unui fapt care se va produce cu certitudine și favorizează doar întârzierea procesului de formare ulterioară a unui nou Guvern și restabilirea competențelor depline ale executivului.

Concluzii

63. În lumina celor menționate mai sus, Curtea reține că limitarea temporală de dizolvare a Parlamentului de la alin.(4) al articolului 85 nu este aplicabilă în situația în care Parlamentul nu a investit un Guvern în termen de 3 luni.

64. Din aceste considerente, Parlamentul urmează a fi dizolvat în cazul eșuării formării Guvernului în termen de 3 luni, chiar dacă această perioadă se circumscrie în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova ales de către Parlament.

În temeiul articolelor 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 60, 61, 62 lit. a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. În sensul articolului 85 alin. (1) și alin. (4) și al articolului 103 alin. (2) din Constituție, imposibilitatea formării Guvernului în termen de 3 luni conduce la dizolvarea Parlamentului chiar dacă această perioadă se circumscrie în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova.

2. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE